

УДК 321.01

Згурська В. Л.,
кандидат політичних наук, доцент кафедри
політичних наук, Київський національний
університет будівництва і архітектури (Україна, Київ),
valentinazgurskaya@gmail.com

АКТИВІЗАЦІЯ УЧАСТІ ГРОМАДЯН ЯК ПЕРЕДУМОВА САМООРГАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СУСПІЛЬСТВІ

Обґрунтовано залежність самоорганізаційних процесів у суспільстві від активної участі громадян у суспільних процесах. Відзначено, що новий підхід до сучасного розуміння участі почав формуватися у 1970-х роках у рамках концептуалізації демократії участі. До перегляду місця і ролі інструментів участі у соціально-політичних процесах призвело посилення глобалізаційних тенденцій та поширення ідей неолібералізму, особливо у сфері державного управління. Негативними наслідками надмірного захоплення принципами демократії участі є деполітизація публічної сфери та зростання соціальної нерівності.

Ключові слова: участь, самоорганізація, неолібералізм, демократія, нерівність.

Сучасні суспільні процеси дедалі частіше аналізуються з точки зору самоорганізації та участі. Логічно, що розширення можливостей громадян брати участь у процесах прийняття рішень стимулювало їх до тіснішої взаємодії та кооперації зусиль для досягнення спільних цілей. Іншими словами, участь без самоорганізації можлива, оскільки може ініціюватися і скеровуватися органами публічної влади, але самоорганізація без можливості участі не може бути реалізована на практиці. Тобто для кращого розуміння феномену самоорганізації громадян слід проаналізувати еволюцію підходів до участі.

Насамперед зазначимо, що і концептуально участь оформилася раніше, ніж самоорганізація. Так вперше положення демократії участі, що наполягає на безпосередній участі широких верств населення у політичному процесі у всіх його проявах, а не лише на виборах до представницьких органів влади, були сформульовані у Порт-Гуронській декларації [26], прийнятій студентським рухом у 1962 році, автором якої був Т. Хейден. Що стосується терміну «самоорганізація» як процесу упорядкування елементів одного рівня за рахунок внутрішніх чинників у рамках системи, то вперше він був вжитий У. Ешбі у 1947 році, а через десятиліття почав використовуватися в теорії систем, а з 1970-х років – у фізиці складних систем. Творцем синергетики Г. Хакеном цей термін був вжитий у назві статті у 1980 році [12], і лише згодом синергетичний метод почав широко застосовуватися у суспільних науках.

Сьогодні участь є настільки поширеною, що останні десятиліття можна назвати «епохою участі», позначеною залученням до процесу прийняття рішень осіб, які раніше не брали участі у подібних заходах. Так М. Лейнінгер слухає зазначає, що якщо у ХХ ст. громадське життя концентрувалося навколо уряду, то в ХХІ ст. воно центрується навколо громадян [20]. Інші дослідники також звертали увагу на зародження епохи, в якій громадяни можуть брати участь у вирішенні тих питань, що раніше належали до виключної компетенції чиновників та політиків. Також висловлюється думка, що ми живемо у часи так званої «революції участі» (participatory revolution), коли представники усіх політичних сил вважають, що активізація громадян є

«необхідною протиположністю владі еліт та бюрократичній раціональності» [19, р. 7]. Протягом останнього десятиліття Світовий банк профінансував різноманітні програми розвитку, орієнтовані на активізацію участі громадян, на понад 85 млрд. дол. У Західній Європі низка держав навіть розглядають участь громадян як неодмінну складову останніх реформ системи місцевого самоврядування [9, р. 42]. Учасницька демократія стала імперативом нашого часу, предметом безлічі міжнародних конференцій, урядових проектів та програм реформ, перебуває в центрі сучасних політологічних досліджень [23]. Повною мірою оцінити вплив учасницьких практик на формування нашого сьогодення досить складно, оскільки нові форми участі громадян часто виникають на місцевому рівні, іноді мають одноразовий характер і дуже різняться між собою [11, р. 514].

За останні два десятиліття різноманітні актори – міжнародні донорські та неурядові організації, політичні експерти – розглядають участь громадян у процесах прийняття рішень як універсальний рецепт для вирішення широкого кола проблем чи то в контексті глобального Півдня, чи то глобальної Півночі. Поряд з ідеями, такими як належне урядування, розвиток громадянського суспільства, децентралізація, стійкий розвиток, місцеві інновації та соціальне підприємництво, участь набула статусу безумовного і бажаного публічного блага. Від Світового банку, руху Оссуру та Арабської весни до створення принципово нових політичних партій таких як ліва іспанська партія «Ми можемо» (Podemos), організована на принципах горизонтальної координації, зростання кількості різноманітних громадських організацій та консультативних фірм, ідея участі сьогодні є найбільш популярною у порядку денному більшості країн світу. Вона стала універсальною відповіддю на ускладнення сучасних проблем та недоліки представницької демократії, що зумовили зростання демократичного дефіциту у більшості розвинених країн Заходу.

Однак так було не завжди: до 1970-х років учасницька демократія переважно асоціювалася з лівими партіями, ідеологічними соціальними рухами чи місцевими ініціативами громадян, тому творці основних державних інститутів ставилися до неї радше з недовірою [25]. Так у США Ф. Поллетта зафіксувала провідну роль демократії участі у найбільш важливих соціальних рухах 1960-х років. Прихильники нової форми демократії вважали, що лише радикальними методами можна сформувати справді демократичне суспільство, в якому громадяни будуть вільні від домінування політичної та економічної еліти [24, р. 275]. Коли ж інтерес до масових демонстрацій почав згасати, то появу місцевих ініціатив, підтриманих членами громади, низка дослідників розглядали як початок «революції на задньому дворі», в результаті якої практики, що спираються на рівність, солідарність та соціальну справедливість, зумовлять фундаментальні зміни, яких не вдалося започаткувати масштабним соціальним рухам [2].

Сьогодні ж участь громадян дедалі більше заохочується, а в деяких випадках навіть і вимагається, державою та міжнародними організаціями. Більше того, навіть великі корпорації почали виступати за широке впровадження інструментів участі як складову

політики «соціальної відповідальності бізнесу», та, не в останню чергу, намагаючись зменшити критику своєї діяльності з боку громадських організацій [28], що особливо актуально для компаній енергетичного сектора [29].

Крім того участь еволюціонує від вирішення дрібних побутових проблем до здійснення професійної експертизи, що набуває глобального масштабу. Згідно з А. Фангом, ініціатори та прихильники участі громадян сьогодні утворюють складну сукупність організацій та груп, що взаємодіють між собою [10, р. 520]. У свою чергу К. Лі, датуючи появу публічної експертизи кінцем 1980-х років, відзначає безпрецедентний ріст експертних громадських організацій у середині першої декади XXI ст. [18].

Сьогодні інструменти участі швидко поширюються у світі [23], легко перетинаючи кордони всупереч традиційному напрямку передачі технологій від заможної Півночі до відсталого глобального Півдня.

При цьому участь набула популярності у той момент, коли дедалі більше рішень, чи то через специфіку діяльності, чи то через глобальний масштаб, приймаються поза рамками демократичної процедури. Не залежно від того, чи йдеться про конкретну глобальну торговельну політику, глобальні права власності на природні ресурси, екологічне законодавство чи управління складними фінансовими механізмами, дедалі більше важливих рішень приймаються у вузькоспеціалізованому, експертному середовищі, до якого громадяни не мають доступу [15].

Також має місце збіг між зростанням інтересу до активізації участі громадян та поширенням неоліберальних ідей в державному управлінні, а також зростання нерівності. Деякі дослідники навіть стверджують, що участь не лише неспроможна подолати зростаючу нерівність, але також безпосередньо долучена до її легітимації. К. Крауч вказав на зростання влади корпоративних інтересів із паралельним зменшенням влади демократичних інститутів та необхідність притягнути еліту до відповідальності за посилення негативних тенденцій у суспільному житті. В умовах постдемократії, коли вибори ще проводяться і можуть призвести до зміни уряду, публічні виборчі дебати є чітко контрольованим спектаклем, у ході якого розглядаються лише кілька із безлічі реальних проблем, визначених політиками. Масовий виборець відіграє роль пасивного, мовчазного, навіть апатичного глядача, реагуючи лише на надіслані йому сигнали. За лаштунками цього спектаклю політика є результатом таємної змови між обраним урядом та елітою, що представляє насамперед інтереси бізнесу [5, р. 4].

В. Браун описує поточну ситуацію як «приховану неоліберальну революцію», що послідовно ослаблює владу народу [3]. Завдяки їй усе «економізується»: людина стає ринковим актором, будь-яка сфера її діяльності є ринком, а будь-яка сутність (публічна чи приватна – людина чи держава) керується як фірма. Більше того, індивіди розглядаються як людський капітал, що постійно переймається своєю поточною і майбутньою вартістю. Неолібералізм породжує і легітимізує значну нерівність добробуту й умов життя, зумовлює значне зближення між капіталом, зокрема фінансовим, та державою, результатом чого є

домінування першого у політичному житті; приватизує публічні блага, обмежуючи загальний і рівний доступ до них; робить держави, спільноти та індивіди беззахисними перед нерегульованими фінансовими ринками. На ринках благо продукується індивідуальною активністю, а не загальною політичною дискусією, відповідно, в умовах панування індивідуального капіталу і ринкового простору народ як *demos* не існує. Демократія вимагає, щоб громадяни самостійно, без жодних стимулів, орієнтувалися на самоврядування і самоорганізацію, а не на підвищення своєї капіталізації. У будь-якому випадку очевидною є невідповідність між масштабами демократії та масштабами прийняття рішень [13].

Ріст ентузіазму щодо глобальних перспектив учасницької демократії за останні два десятиліття викликає певний скептицизм. Критики відзначають, що попри розширення масштабів учасницької демократії, перелік тем, що стають предметом публічного дискурсу, скорочується. Досить слухним є зауваження У. Котарі, що сьогодні в рамках учасницької демократії не можливо дати відповідь на питання про владу, нерівність та політику [16]. У свою чергу Ф. Клеве стверджує, що переконання у позитивних наслідках участі базується на трьох положеннях: 1) участь сама по собі є хорошим феноменом, особливо для самих учасників; 2) увага до правильного застосування технік є основним способом забезпечити успіх учасницьких інструментів; 3) дискусій про владу і політику загалом слід уникати як провокаційних і непродуктивних [4, р. 598]. Інші дослідники почали розглядати участь та методи її активізації як невіддільну частину неоліберальних реформ [14]. У багатьох країнах органи місцевого самоврядування мали впровадити участь для кращого використання фінансових ресурсів в публічному управлінні, що стало особливо актуальним в умовах зростання бюджетного дефіциту та посилення фінансових труднощостей. Зменшення обсягів фінансування та непевне майбутнє змусило чиновників переглянути свою діяльність, щоб гарантувати надання відповідних публічних послуг. Водночас вони мали задовольнити нові економічні імперативи: ефективність, продуктивність, орієнтація на цілі тощо. Так що зовсім не випадково «участь є модним словом неоліберальної епохи» [17, р. 6].

Закономірно, що це породжує побоювання деполітизації публічної сфери у результаті широкого поширення учасницьких практик. У рамках цього нового розуміння відносин між державою та громадянином від останнього очікується розвиток таких характеристик як самоорганізація, відповідальність за вирішення індивідуальних проблем, неконфліктне партнерство з органами публічної влади [21]. Такий підхід до участі громадян у процесах прийняття рішень призводить до заперечення політичної складової суспільних конфліктів та зростання соціальної нерівності, а також перекидання відповідальності за вирішення проблем з політиків та чиновників на індивідів та громади [8].

Ця критика є особливо слушною, оскільки уряди в рамках філософії «Нового державного управління» в 1980–1990-х роках намагалися наслідувати приватне підприємництво, перетворюючи громадян у споживачів публічних послуг. У цій моделі участь громадян допомагає визначенню індивідуальних уподобань

споживачів публічних послуг. Таким чином публічна сфера зводиться до площадки, на якій вирішуються конфлікти щодо преференцій конкретних громадян і виконує роль каналу комунікації між надавачами послуг та клієнтами, а не виступає простором колективного самовизначення.

Хоча ця критика до певної міри має підстави, однак не варто відкидати нові форми учасницької демократії. Не акцентуючи увагу на питанні про те, чи участь сприяє ефективній публічній політиці, слід враховувати той факт, що участь може змінити баланс у владних відносинах. Участь передбачає існування колективного простору і припускає певну рівність між учасниками: будь-хто є партнером у спільному світі, що передбачає, що «кожен може грати ту ж саму гру, що й твій суперник» [27, р. 78]. У сучасних фрагментованих суспільствах, що характеризуються зростанням нерівності між їх членами, все ще досить складно задовольнити базовий вимоги ефективного обговорення спільних проблем – гарантувати рівність усіх учасників при визначенні спільного майбутнього.

Також слід враховувати відмінності між «Новим державним управлінням» 1980–х років і концепціями урядування, що почали з'являтися на початку XXI ст. (належне урядування, спільне урядування тощо). Нове державне управління з його ідеєю громадян–споживачів та прагненням до мінімального втручання держави в соціально–економічні процеси, краще відповідає ідеям неолібералізму, ніж нові підходи до управління, засновані на принципах рівності та колективності. Відзначена В. Браун «непомітна неоліберальна революція», що підпорядковує усі сфери суспільного буття економічній раціональності, призводить до того, що «народ розпадається на частинки людського капіталу; міркування про справедливість поступають на пріоритеті відсотків росту, кредитних рейтингів і інвестиційного клімату; і рівність розчиняється у ринковій конкуренції» [3, р. 2].

До того ж популяризація інструментів політичної участі у світі є не лише прерогативою політиків чи великих міжнародних організацій, таких як Світовий банк, і не є очевидним наслідком неоліберального підходу. У багатьох, якщо не у більшості випадків, це є результатом активної роботи громадських організацій разом з реформаторськи налаштованими публічними акторами у рамках держави. Сьогодні сотні громадських організацій виступають за ширше впровадження механізмів участі на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Значна кількість активістів здобувають знання про нові учасницькі практики завдяки безпосередньому вивченню досвіду зарубіжних країн, який вони намагаються адаптувати до умов у власній державі. Таке запозичення учасницьких інструментів ослаблює домінування акторів глобальної Півночі у поширенні такої інформації і навичок, як це має місце у випадку економічних знань [1]. У цьому контексті запозичення бюджету участі, що вперше був впроваджений у Бразилії, розвиненими країнами Заходу до певної міри можна назвати прикладом «антигегемоністської глобалізації», оскільки нівелює твердження, що «транснаціональні зв'язки можуть потенційно зашкодити переходу до більш рівномірного розподілу багатства і влади» [7, р. 657].

Нарешті слід розглянути ймовірність того, що участь може стати жертвою власного успіху. На відміну від попередніх етапів, сьогодні учасницьким інструментам вдалося справитися з економічними, так і політичними перепонами. Так у 1970–х роках низка експертів слушно зазначали, що участь громадян часто зводилася до погано організованих масових акцій [6]. Сьогодні є безліч інструментів та технологій для управління учасниками та їх очікуваннями: від чисто технологічних з використанням досягнень інформаційно–комунікаційних технологій до успішних прикладів індивідуальної участі, таких як громадський бюджет у Бразилії, народне обговорення конституції в Ісландії та журі громадян у Британській Колумбії тощо. Їх широке застосування свідчить, що учасницька демократія може бути ефективною й управляти поведінкою значної кількості людей у складних умовах без створення загрози стабільності політичному порядку. Те, що Світовий банк став одним з основних розповсюджувачів учасницьких практик у світі демонструє те, що участь проникла в організації, що раніше орієнтувалися винятково на економічну ефективність [11]. Водночас вирішення найбільш гострих проблем сучасності вимагає відповідних змін у соціально–політичному укладі, реалізацію яких учасницька демократія гарантувати не в змозі, що, безумовно, призведе до розчарування в її спроможностях.

Отже, зародження самоорганізаційних процесів у суспільстві було б неможливим без розширення масштабу та активізації участі громадян у процесах прийняття рішень. Цьому сприяли: процеси глобалізації, у результаті чого дедалі більше рішень приймаються поза рамками демократичного процесу прийняття рішень; поширення неоліберальних ідей в державному управлінні, зокрема у вигляді концепції «Нового державного управління». Очевидним недоліком популяризації інструментів участі є деполітизація публічної сфери у результаті якої обговорення фундаментальних для суспільства проблем (справедливий розподіл публічних благ, відносини між державою та бізнесом) відходять на другий план.

Список використаних джерел

1. Babb S. The social consequences of structural adjustment: Recent evidence and current debates // *Annual Review of Sociology*. – 2005. – Vol.31. – P.199–222.
2. Boyte H. C. The backyard revolution: Understanding the new citizen movement. – Philadelphia: Temple University Press, 1980. – 271 p.
3. Brown W. Undoing the demos: Neoliberalism's stealth revolution. – New York: Zone Books, 2015. – 296 p.
4. Cleaver F. Paradoxes of participation: Questioning participatory approaches to development // *Journal of International Development*. – 2009. – Vol.11, №4. – P. 597–612.
5. Crouch C. Post–democracy. – Oxford: Oxford University Press, 2004. – 144 p.
6. Crozier M., Huntington S. P., Watanuki J. The crisis of democracy. – New York: New York University Press, 1975. – 212 p.
7. Evans P. Counterhegemonic globalization: Transnational social movements in the contemporary global economy / Janoski T., Alford R. R., Hicks A. M. The handbook of political sociology. – Cambridge: Cambridge University Press, 2005. – P.655–670.
8. Ferguson J. The anti–politics machine: «Development», depoliticization, and bureaucratic power in Lesotho. – Cambridge University Press Archive, 1990. – 320 p.
9. Font J., Della Porta D., Sintomer Y. Participatory democracy in Southern Europe: causes, characteristics and consequences. – London: Rowman & Littlefield International, 2014. – 248 p.

10. Fung A. Putting the public back into governance: The challenges of citizen participation and its future // *Public Administration Review*. – 2015. – Vol.75, №4. – P.513–22.

11. Goldfrank B. The World Bank and the globalization of participatory budgeting // *Journal of Public Deliberation*. – 2012. – Vol.8. – №2. – URL: <http://www.publicdeliberation.net/jpd/vol8/iss2/art7> (дата звернення: 10.03.2018).

12. Haken H. Selforganization through increase of number of components // *Supplement of the Progress of Theoretical Physics*. – 1980. – Vol.69. – P.30–40.

13. Held D. *Prospects for democracy: North, south, east, west*. – Stanford, CA: Stanford University Press, 1993. – 412 p.

14. Hickey S., Mohan G. *Participation – From tyranny to transformation? Exploring new approaches to participation in development*. – London: Zed Books, 2004. – 304 p.

15. Jasanoff S. *The fifth branch: Science advisers as policymakers*. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1990. – 320 p.

16. Kothari U. Power, knowledge and social control in participatory development / Cooke B., Kothari U. *Participation: The new tyranny*. – London: Zed Books, 2001. – P.139–152.

17. Leal P. Participation: The ascendancy of a buzzword in the neo-liberal era // *Development in Practice*. – 2007. – Vol.17, №4–5. – P.539–548.

18. Lee C. W. *Do-it-yourself democracy: The rise of the public engagement industry*. – Oxford: Oxford University Press, 2015.

19. Lee C. W., McQuarrie M., Walker E. T. *Democratizing inequalities: Dilemmas of the new public participation*. – New York: New York University Press, 2015. – 320 p.

20. Leighninger M. *The next form of democracy: How expert rule is giving way to shared governance – And why politics will never be the same*. – Nashville, TN: Vanderbilt University Press, 2006. – 296 p.

21. Li T. M. Beyond 'the state' and failed schemes // *American Anthropologist*. – 2005. – Vol.107, №3. – P.383–394.

22. Peck J., Theodore N. *Fast policy: Experimental statecraft at the thresholds of neoliberalism*. – Minneapolis: University of Minnesota Press, 2015. – 300 p.

23. Peck J., Theodore N. *Mobilizing policy: Models, methods, and mutations* // *Geoforum*. – 2010. – Vol.41, №2. – P.169–174.

24. Polletta F. How participatory democracy became white: Culture and organizational choice // *Mobilization: An International Quarterly*. – 2005. – Vol.10, №2. – P.271–288.

25. Polletta F. *Participatory democracy in the new millennium* // *Contemporary Sociology*. – 2013. – Vol.42, №1. – P.40–50.

26. Port Huron Statement. – URL: http://www2.iath.virginia.edu/sixties/HTML_docs/Resources/Primary/Manifestos/SDS_Port_Huron.html (дата звернення: 10.05.2018).

27. Rancière J. *The future of the image*. – London: Verso, 2007. – 147 p.

28. Walker E. T. *Privatizing participation: Civic change and the organizational dynamics of grassroots lobbying firms* // *American Sociological Review*. – 2009. – Vol.74. – P.83–105.

29. Walker E. T., Rea C. M. *The political mobilization of firms and industries* // *Annual Review of Sociology*. – 2014. – Vol.40, №8. – P.281–304.

Zgurska V. L., candidate of political science, docent of the Political science department of the Kyiv national university of construction and architecture (Ukraine, Kyiv), valentinazgurskaya@gmail.com

Activation of citizen participation as a precondition of self-organization processes in society

The dependence of self-organization processes in society from active participation of citizens in social processes is substantiated. It is noted that a new approach to the contemporary understanding of participation began to emerge in the 1970s as a part of the participatory democracy conceptualization. The review of the place and role of the instruments of participation in socio-political processes was determined by increasing of globalization tendencies and the spread of neo-liberalism ideology, especially in the sphere of public administration. The negative consequences of excessive adherence to the principles of participatory democracy are the depoliticization of the public sphere and the growth of social inequality.

Keywords: participation, self-organization, neoliberalism, democracy, inequality.

***

УДК 341.123

Степко О. М.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), stepko2004@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ООН ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ІМІДЖУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Досліджуються проблеми покращення іміджу ООН. Висвітлено головні стратегії та механізми діяльності ООН в інформаційній сфері. При аналізі інформаційної системи Організації, розглянуто основні підрозділи ООН в галузі інформації, їх структуру та функції. Досліджено головні аспекти переорієнтації діяльності ООН області інформації і комунікації. Також автором розглядаються основні проблеми в роботі інформаційної структури Організації, і зокрема, її провідної ланки – Департаменту Публічної Інформації. Висвітлені головні інформаційно-комунікативні стратегії ООН та її зусилля з покращення свого іміджу та підвищення ефективності функціонування всієї інформаційної сфери.

Ключові слова: інформаційна діяльність ООН, імідж ООН, інформаційна структура ООН, інформаційно-комунікативні стратегії.

Роль, яку відіграє ООН у світі, важко переоцінити, але останнім часом все частіше постають питання, пов'язані з ефективністю її діяльності та функціями. Незважаючи на величезний об'єм роботи, що виконує Організація, більша частина її діяльності залишається невидимою для стороннього спостерігача. Увага світової спільноти зосереджена тільки на головних аспектах та нечисленних невдачах. Широкомасштабна підтримка народів світу є запорукою успішної діяльності цієї організації. Комунікаційна робота відіграє дуже важливу роль для ООН. Без інформаційного забезпечення неможливо досягти основних цілей організації. У зв'язку з цим постає нагальна проблема інформування суспільства про дії ООН та покращення її іміджу.

Таким чином, *актуальність* зазначеної теми випливає із необхідності дослідження діяльності інформаційної системи ООН для покращення іміджу Організації.

Метою є дослідити стратегії діяльності ООН в інформаційній сфері.

Для аналізу даної теми важливим видається перш за все дослідити головні стратегії та механізми діяльності ООН в інформаційній сфері. Треба зазначити, що проблемі інформації, її впливу на суспільство і використання комунікаційних технологій для поліпшення життя людей Організація завжди надавала першочергове значення. Генеральна Асамблея ООН в одній зі своїх перших резолюцій [1] відзначила, що свобода інформації належить до основних прав людини, а ценимусь право збирати, передавати і публікувати дані всюди і без перешкод. Відповідно до цілей і принципів Статуту ООН право «шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами» було урочисто закріплене в Загальній декларації прав людини 1948 р.

Інформаційний механізм ООН і пов'язаних з нею міжнародних організацій має досить складну структуру і систему зв'язків. Він складається з цілої низки підрозділів, зокрема: інформаційної служби Генерального секретаря ООН (Генсек), що грає в інформаційних справах дуже активну роль; інформаційних служб ряду головних департаментів, управлінь спеціалізованих установ ООН-ЮНЕСКО, ПРООН, МОПта ін. Координація їх дій